

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ МІНЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

DEVELOPMENT OF INSURANCE MARKET IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC ENVIRONMENT OF UKRAINE

Статтю присвячено дослідженню особливостей розвитку страхового ринку України як одного з ключових сегментів фінансового сектору країни, що функціонує в умовах мінливості вітчизняного економічного середовища. Розглянуто чинники, що негативно впливають на рівень розвитку страхової діяльності, зокрема визначено сучасні фактори дії на страховий ринок України. Проаналізовано стан української страхової галузі у розрізі 2008–2017 рр. за кількісними та якісними показниками, зокрема розглянуто динаміку кількості страхових компаній, охарактеризовано обсяги зібраних страхових премій та здійснених страховиками виплат, визначено обсяги укладених договорів страхування, а також оцінено рівень капіталізації страхового ринку. Розглянуто макроекономічні індикатори розвитку страхового ринку України за такими показниками, як рівень проникнення та щільність страхування. Запропоновано шляхи покращення ситуації, яка склалася у страховому секторі України.

Ключові слова: страховий ринок, мінливість економічного середовища, страхова компанія, страхові премії, страхові виплати, капіталізація страхового ринку.

Стаття посвящена исследованию особенностей развития страхового рынка Украины

как одного из ключевых сегментов финансового сектора страны, функционирующего в условиях изменчивости отечественной экономической среды. Рассмотрены факторы, отрицательно влияющие на уровень развития страховой деятельности, в частности определены современные факторы воздействия на страховой рынок Украины. Проанализировано состояние украинской страховой отрасли в разрезе 2008–2017 гг. по количественным и качественным показателям, в частности рассмотрена динамика количества страховых компаний, охарактеризованы объемы собранных страховых премий и произведенных страховщиками выплат, определены объемы заключенных договоров страхования, а также оценен уровень капитализации страхового рынка. Рассмотрены макроэкономические индикаторы развития страхового рынка по таким показателям, как уровень проникновения и плотность страхования. Предложены пути улучшения сложившейся ситуации в страховом секторе Украины.

Ключевые слова: страховой рынок, изменчивость экономической среды, страховая компания, страховые премии, страховые выплаты, капитализация страхового рынка.

УДК 368

Рекуненко І.І.

д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумський державний університет

Відменко Ю.В.

студентка
Сумський державний університет

The article is devoted to the study of the peculiarities of the development of the insurance market of Ukraine, as one of the key segments of the financial sector of the country, which functions in the conditions of the variability of the domestic economic environment. The factors that negatively influence the level of development of insurance activity are considered, in particular, the current factors of influence on the insurance market of Ukraine are determined. In the Ukrainian realities, insurance companies operate in extremely difficult conditions, since in addition to systemic external and internal risks, both at the macro and micro levels, insurers in Ukraine are significantly affected by completely new institutional factors, including the loss of part of the territory, systemic political crises, military action in the east etc. The state of the Ukrainian insurance industry in terms of quantitative and qualitative indicators in 2008–2017 is analyzed, in particular the dynamics of the number of insurance companies is considered, the volume of collected insurance premiums and payments made by insurers is described, the volume of concluded insurance contracts is determined, and the level of capitalization of the insurance market is estimated. The macroeconomic indicators of the development of the insurance market of Ukraine for the indicators such as penetration level and insurance density are considered. The ways of improvement of the situation in the insurance sector of Ukraine are proposed. Point that to get out of this situation, first of all it is necessary to raise the level of insurance culture citizens of Ukraine. Moreover, increase the insurance culture can only by increasing citizens' confidence in insurance companies, therefore insurance companies must to faithfully fulfill payment obligations, also should inform citizens on voluntary types of insurance with the help of advertisement and media. In addition, the development of the insurance market in Ukraine should ensure the increasing role of insurers, which will have a positive effect on attracting foreign earthy investment.

Key words: insurance market, variability of the economic environment, insurance company, insurance premiums, insurance payments, capitalization of the insurance market.

Постановка проблеми. Страховий ринок є особливим сектором фінансової системи України, для якого характерною є наявність специфічного товару – страхової послуги. Сьогодні виникає необхідність у створенні ефективної системи захисту як окремих громадян, так і інтересів держави загалом, що неможливо без функціонування розвиненого та конкурентоспроможного страхового ринку. У сучасних умовах страховий сектор України відображає реалії та тенденції, що характеризують розвиток національної економіки країни, яка протягом своєї історії зазнала чимало змін, що привели до скорочення страхової галузі в Україні, зокрема до зменшення чисельності страхових компа-

ній, страхових премій та виплат, сформованого обсягу страхових резервів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи формування та розвитку страхового ринку відображено у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема цю проблематику досліджують такі вчені як: О. Барановський, І. Гінзбург, Ю. Журавльов, С. Буковинський, А. Ковалюк, М. Мних, Л. Орланюк-Малицька, С. Осадець, Л. Рейтман, Л. Русул, В. Сухова, Д. Хемптон, А. Шахова та інші. Водночас, незважаючи на наукову та практичну цінність опублікованих праць, проблема розвитку страхового ринку в умовах мінливості ринкових процесів потребує більш детального розгляду.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану розвитку страхового ринку України в умовах мінливості економічного середовища України, визначення факторів впливу на стан страхової галузі, а також обґрунтування можливих шляхів подолання кризи страхового сектору в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах розвитку економіки страхування виступає одним із методів забезпечення фінансової стабілізації в національній економіці країни, сприяє зростанню якості життя населення через існування різноманітних страхових програм, забезпечує економіку довгостроковими інвестиціями тощо.

Розвиток ринку страхових послуг в Україні поряд із розвинутими ринками Центральної та Східної Європи значно поступається за своїми основними характеристиками. Страхуванням в Україні охоплено менш як 10–15% страхового поля, тоді як у країнах Західної Європи – понад 94% [1]. Український страховий ринок досі не в змозі оговтатися після глобальної фінансово-економічної кризи, яка розпочалася у 2008 р.

Вітчизняні страховики здійснюють свою діяльність у досить складних умовах, оскільки сьогодні вони змушені функціонувати на фоні економічної та політичної кризи, ведення бойових дій на східній території країни, зниження платоспроможності населення, девальвації національної грошової одиниці, посилення інфляційних процесів тощо.

Серед основних факторів, які негативно вплинули на стан розвитку страхового ринку впродовж останніх років, виділяють:

- підвищення тарифів на страхові послуги з метою забезпечення достатності коштів для формування страхових резервів у результаті інфляційних процесів;
- обмеження бюджетів корпоративних клієнтів внаслідок зниження їхньої ділової активності з одночасним зростанням продуктивних витрат;
- низький рівень якості активів страхових компаній;
- скорочення попиту на страхові послуги в умовах тотального зубожіння населення країни, низький рівень довіри до вітчизняних фінансових установ;
- низька страхова культура населення країни;
- відсутність механізмів податкового стимулювання інвестиційної активності страхових компаній;

- відсутність чіткої політики у сфері державного регулювання й ефективного нагляду за діяльністю суб'єктів ринку, що сприяє тінізації операцій, збільшенню фінансових схем, відпливу капіталу за рубіж;

- нерозвиненість системи рейтингової оцінки страховиків, відсутність дієвих механізмів захисту прав страхувальників [1, 4].

Зважаючи на значну нестабільність фінансової системи України та неналежний фінансовий стан багатьох страховиків, фінансовий аспект діяльності страхових компаній відіграє значну роль у дослідженні страхового сектору вітчизняної економіки. Розглянемо основні показники функціонування та розвитку страхового ринку України за 2008–2017 рр.

Кризові явища в економіці насамперед відображаються у скороченні кількості страхових компаній (СК) (табл. 1).

Отже, динаміка страхових компаній в Україні протягом аналізованого періоду характеризується чіткою тенденцією до зменшення. У 2017 р. порівняно з 2008 р. кількість страховиків зменшилася на 175 компаній (або 37,3%), зокрема СК типу «non-Life» скоротилися на 135 од. (або 34,1%), а СК «Life» – на 40 од. (54,8%), тобто відносно більших темпів скорочення зазнали страхові компанії зі страхування життя.

За останні роки в Україні відбувається закриття дрібних страхових компаній, які не витримують впливу кризових явищ. Скорочення кількості страхових компаній пояснюється насамперед нестабільністю економіко-політичної ситуації в країні, а також відносно низьким рівнем капіталізації страхових компаній за їх кількості та недостатньою пропозицією якісних страхових продуктів.

Разом із тим, причинами зменшення кількості страхових компаній протягом 2014–2017 рр. можна визначити події, пов'язані з проведенням АТО в Донецькій та Луганській областях та анексією Криму, внаслідок чого низка страхових компаній змушені були припинити свою діяльність на цій території, що в свою чергу привело до зменшення страхового поля України.

Також має місце велика кількість фактів шахрайства, порушення вітчизняного законодавства у сфері страхування, зневажання умовами договорів з боку страховиків, що приводить до анулювання ліцензії на проведення страхової діяльності. Однак, з одного боку, у скороченні кількості

Таблиця 1

Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2008–2017 р., од. [7]

Показник	Рік									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Загальна кількість	469	450	456	442	414	407	382	361	310	294
СК «non-Life»	396	378	389	378	352	345	325	312	271	261
СК «Life»	73	72	67	64	62	62	57	49	39	33

СК можна визначити позитивну сторону, оскільки зменшується кількість недобросовісних страховиків, але з іншого – така ситуація може привести до концентрації страхових премій у найбільших страхових компаніях і, як наслідок, до зниження конкуренції між страховиками.

Крім того, Нацкомфінпослуг посилила вимоги щодо нормативу платоспроможності та достатності капіталу страховиків. Зокрема, СК, що здійснюють або планують здійснювати види страхування інші, ніж страхування життя, повинні додатково сформувати капітал у сумі не менше 30 млн. грн., а СК «Life» – у сумі 45 млн. грн. [6]. У вітчизняних страховиків небагато вільних коштів, тому сформувати додатковий капітал для дрібних компаній буде досить проблематично. Таким чином, у перспективі прогнозується подальше скорочення кількості страхових компаній.

Стан розвитку ринку страхових послуг та рівень його інтеграції характеризується обсягами страхових премій і страхових виплат (рис. 1).

Таким чином, динаміка страхових премій та страхових виплат у національній валюті України протягом аналізованого періоду характеризується певними коливаннями з відносно зростаючою тенденцією. Так у 2017 р. порівняно з 2008 р. обсяг страхових премій зріс на 80,9% (або 19423,2 млн. грн.), тобто відбулося абсолютне зростання з 24 008,6 млн. грн. до 43 431,8 млн. грн. Причому переважна частка страхових премій надходить від юридичних осіб, зокрема у 2017 р. 64,2% страхових премій належить юридичним особам. У свою чергу страхові виплати збільшилися з 7 050,7 млн. грн. до 10 536,8 млн. грн., що становить 3486,1 млн. грн. (або 49,4%).

Однак, незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій (99,5%) акумулюють 150 СК «non-Life» (57,5% всіх СК «non-Life») та 99,9% – 20 СК «Life» (60,6% всіх СК «Life»), тобто в Україні спостерігається значна концентрація страхового ринку [9].

Водночас динаміка цих показників у валютному перерахунку відзначається чіткою тенденцією до зменшення, що є яскравим проявом кризи у страховому секторі України. Зокрема, у 2017 р. страхові премії, що надійшли у розпорядження страховиків, зменшилися на 1633 млн. дол. США (або 64,2%), що свідчить про порушення збалансованості страхової діяльності та може загрожувати фінансовій стабільності страховиків.

Із закінченням світової фінансової кризи 2008–2009 рр. спостерігається поліпшення ситуації і на страховому ринку України, зокрема у 2010 р. обсяг страхових премій порівняно з минулим роком збільшився на 10,9% (або 284,9 млн. дол. США), а також покращення показав 2013 р., коли страхові премії зросли на 33,2% (або 894,3 млн. дол. США). Із загостренням політичної та економічної ситуації в країні у 2014 р. страховий ринок аналогічно зазнав зменшення обсягу зібраних страхових премій. У 2017 р. страхові премії порівняно з 2008 р. зменшилися на 70,4% (або 942,4 млн. дол. США), що, в свою чергу, характеризує зниження довіри населення до страхових продуктів, які пропонуються на ринку.

Значна роль у розвитку страхового ринку належить кількості укладених договорів страхування, що визначає охоплення страховими послугами населення України (рис. 2).

Рис. 1. Динаміка страхових премій та страхових виплат в Україні за 2008–2017 рр. [7]

Отже, за аналізований період спостерігається відносне зростання кількості укладених договорів страхування з одночасним зменшенням кількості договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті. Зокрема, у 2017 р. порівняно з 2008 р. спостерігається зменшення кількості договорів ОСЦПВ на 82,4% (або 538 344 тис. од.), а порівняно з 2016 р. – на 2,9% (або 3373,7 тис. од.). Водночас обсяг інших договорів страхування у 2017 р. порівняно з 2008 р. зріс майже у три рази (або на 47 829,5 тис. од.), а порівняно з 2016 р. – на 9385,4 тис. од. (або 15,3%).

Однак зростання укладених страхових договорів супроводжується зменшенням їхньої вартості, що характеризує динаміка зібраних страховиками премій. Одна з ключових причин такої тенденції – девальвація гривні і нестабільність вітчизняної економіки, що привело до скорочення платоспроможності українського населення. Відповідно, зниження рівня життя населення країни приводить до переміщення працездатного населення за кордон, що потребує оформлення певних страхових полісів. Тож можна визначити, що такі договори страхування укладаються на досить мінімальну ціну. Крім того, зменшенню вартості укладених договорів сприяє зниження купівельної спроможності населення.

Спроможність страхових компаній виконувати взяті на себе зобов'язання відображають страхові резерви й активи, що відіграють вагомую роль у стабільності страхового ринку (табл. 2).

Отже, динаміка показників капіталізації страхового ринку України характеризується певними змінами. У 2017 р. порівняно з 2008 р. обсяг сформованих страхових резервів скоротився на 58%, що може свідчити про зменшення фінансових можливостей страховиків, у т. ч. технічні резерви зменшилися на 69% (або 1220 млн. дол. США), однак резерви зі страхування життя зазнали зростання на 3% (або 10 млн. дол. США). Порівняно з минулим роком спостерігається зростання страховиків резервів на 5%, що може бути наслідком зростання зобов'язань страховиків перед страхувальниками. Сума загальних активів страховиків у 2017 р. порівняно з 2008 р. зменшилася на 73% (або 5803 млн. дол. США), що характеризує звуження діяльності СК.

Обсяг сплачених статутних капіталів у 2017 р. порівняно з 2008 р. зменшився на 81% (або 2025 млн. дол. США), що передусім пов'язано зі скороченням кількості страхових компаній в Україні. Поряд із цим зменшується і середній розмір статутного капіталу, що припадає на одну компанію. Зокрема, у 2008 р. на одну страхову

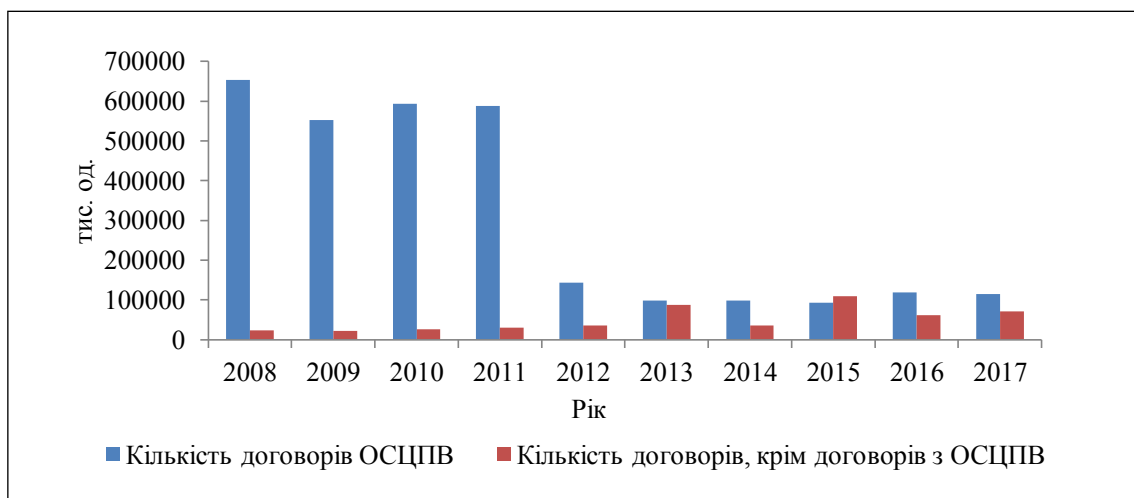

Рис. 2. Динаміка кількості укладених договорів страхування за 2008–2017 рр., од. [7]

Таблиця 2

Показники капіталізації страхових компаній України за 2008–2017 рр., млн. дол. США [7]

Показник	Рік									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Обсяг сформованих страхових резервів, у т. ч.	2070	1302	1433	1403	1574	1806	1332	841	819	860
– резерви зі страхування життя	305	223	275	334	403	481	446	315	306	315
– технічні резерви	1765	1072	1158	1069	1171	1325	885	526	513	544
Загальні активи	7961	5387	5700	6040	7036	8306	5911	2780	2195	2157
Статутний капітал	2507	1909	1818	1769	1824	1906	1272	663	496	482

компанію припадало в середньому 5,35 млн. дол. США, тоді як у 2017 р. цей показник зменшився до 1,64 млн. дол. США.

Аналогічно динаміці страхових премій та виплат обсяг страхових резервів та загальних активів страховиків характеризується зростанням у 2010 р. порівняно з минулим роком на 10,1% (або 131 млн. дол. США) та на 5,8% (або 313 млн. дол. США) відповідно, а у 2013 р. – на 14,7% (або 232 млн. дол. США) та на 18 % (або 1 270 млн. дол. США) відповідно.

Рівень розвитку страхового ринку характеризує рівень проникнення страхування, який є одним із показників фінансової безпеки страхового ринку [5] (рис. 3).

Отже, показник проникнення страхування характеризується тенденцією до зменшення. У 2017 р. порівняно з 2008 р. спостерігається зниження коефіцієнта на 1,08%, тоді як нормативне значення показника становить 8–12%. Для порівняння, проникнення страхування на ринках Європи становить 7,2%, а у світі в цілому – 6,28%. Загалом у світовому масштабі зібрані страховиками премії збільшуються, особливо у країнах, що розвиваються. Водночас для України характерним є зростання показника у 2013 р., у якому порівняно з минулим роком частка страхових премій у ВВП країни збільшилася на 0,44%.

Іншим важливим показником, що свідчить про рівень розвитку страхування і використання його як механізму фінансування ризиків, є показник щільності страхування, який відображає ступінь поширеності страхових послуг (рис. 4).

Прийнято вважати, що ситуація в страховій сфері є нормальною, якщо показник щільності страхування становить не менше 140 дол. США. В Україні у 2017 р. порівняно з 2008 р. сума страхових премій, що припадає на одну особу, змен-

шилася на 61% (або 60,1 дол. США), що свідчить про те, що страхування належним чином не використовується як механізм фінансування ризиків та інструмент страхового захисту держави. Негативна динаміка показника щільності страхування дозволяє стверджувати, що ступінь поширеності страхових послуг в Україні є незначним.

Аналізуючи динаміку щільності страхування, слід відмітити, що у 2010 р. цей показник збільшився на 11,3% (або 6,4 дол. США), а у 2013 р. спостерігається зростання на 33,5% (або 19,8 дол. США), що свідчить про зростання споживання страхових послуг у цих роках. Разом з тим, у 2017 р. порівняно з минулим роком щільність страхування зросла на 6,1 дол. США, що свідчить про відносно більше охоплення страховими послугами населення України.

Таким чином, розвиток страхового ринку в Україні характеризується негативною динамікою основних показників. Тож для покращення ситуації, яка склалася в страховому секторі країни, необхідно підвищувати страхову культуру населення шляхом підвищення довіри страхувальників до страхових компаній. Страхові компанії, відповідно до законодавства, мають збільшувати власну капіталізацію, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національного страхового ринку.

Крім того, з метою стабілізації ситуації на страховому ринку з боку державних органів та органів саморегулювання необхідно вжити таких заходів:

- сформувати робочу групу за участю представників ринку, регулятора й інших зацікавлених осіб із метою доопрацювання та затвердження Програми розвитку страхового ринку України;
- внести зміни до порядку надання звітності страховиками, що дасть можливість посилити нагляд за якістю і структурою активів;

Рис. 3. Рівень проникнення страхування в Україні за 2008–2017 рр., % [7]

Рис. 4. Показник щільності страхування в Україні за 2008–2017 рр., дол. США [7]

– внести зміни в умови ліцензування страхової діяльності, зобов'язавши страховиків поступово впроваджувати систему управління ризиками страхового портфелю відповідно до вимог Solvency II;

– стимулювати розвиток системи перестрахування;

– стимулювати страховиків до отримання міжнародних рейтингів фінансової стійкості;

– мінімізувати можливості зловживання державною владою при контролі діяльності страховиків та використанні грошових фондів МТСБУ;

– посилити контроль за діяльністю страховиків з боку органів страхового нагляду за операціями й упровадити зміни щодо порядку оподаткування страховиків з метою мінімізації фінансових схем;

– підвищити прозорість діяльності вітчизняних страховиків.

– сприяти інформаційній відкритості страхового бізнесу шляхом постійного моніторингу якості страхових послуг у ЗМІ [2, 3].

Висновки з проведеного дослідження.

Страховий ринок як невід'ємна складова частина фінансової системи України характеризується динамічними змінами, що залежать насамперед від загально-економічної ситуації в країні. Тож, незважаючи на важливість існування страхової галузі в національній економіці, аналіз страхового ринку дає змогу виділити низку проблем, які виникають у результаті впливу фінансової кризи.

Глобальна фінансова криза 2008–2009 рр. позначилася і на зниженні активності українських страхових компаній. Але у 2010 р. за переважною частиною показників спостерігається помітне покращення діяльності вітчизняних страховиків. Період 2011–2012 рр. характеризується деяким зниженням ефективності страхового ринку України, однак 2013 р. показав зростання діяльності страхових компаній за всіма показниками. Надалі розвиток

страхового ринку України відзначається негативною динамікою, оскільки на фоні стагнації, падіння курсу гривні та зниження платоспроможності населення відбулося скорочення ключових параметрів функціонування страхової галузі в Україні.

Таким чином, для покращення динаміки страхової діяльності, в Україні має бути розроблена чітка стратегія розвитку страхового ринку, вдосконалено законодавчі вимоги, що стосуються діяльності страхових компаній, а також розроблено послідовність заходів, спрямованих на підвищення страхової культури громадян.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова В.В. Тенденції розвитку страхового ринку в умовах нестійкого ринкового середовища. *Економіка і регіон*. 2016. № 1 (56). С. 17–24.
2. Диба В.А. Вплив економічної кризи на страховий ринок України. *Ефективна економіка*. 2016. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5198> (дата звернення: 30.01.2019).
3. Дьячкова Ю.М. Страховий ринок в умовах нестабільної економіки. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2014. № 2. С. 172–176.
4. Мельник О.І., Кульбачна Л.А., Жулім М.С. Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 724–727.
5. Приказюк Н. Страхування як механізм фінансування ризиків та інструмент страхового захисту держави. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. № 1 (28). С. 236–247.
6. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 7 червня 2018 р. № 850 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18> (дата звернення: 01.02.2019)

7. Статистична інформація / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html> (дата звернення: 14.01.2019).

8. Воронкова О.М. Страховий ринок України в умовах сучасних інституціональних перетворень. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 14. С. 749–754.

9. Марценюк-Розарьонова О.В., Бондар А.В. Аналіз фінансового потенціалу страхової компанії та механізму його формування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 61–65.

10. Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6609> (дата звернення: 01.02.2019).

REFERENCES:

1. Volkova V.V. (2016) Tendentsiyi rozvytku strakhovoho rynku v umovakh nestiykoho rynkovoho seredovyschcha [Trends in the development of the insurance market in an unstable market environment]. *Economy and region*, vol. 1, no. 56, pp. 17–24.

2. Dyba V. A. (2016) Vplyv ekonomichnoyi kryzy na strakhovyy rynek Ukrayiny [Influence of the economic crisis on the insurance market of Ukraine]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy] (electronic journal), no. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5198> (accessed 30 January 2019).

3. Dyachkova YU. M. (2014) Strakhovyy rynek v umovakh nestabil'noyi ekonomiky [Insurance market in conditions of unstable economy]. *Bulletin of the Donbas State Machine-Building Academy*, vol. 2, no. 33, pp. 172–176.

4. Melnyk O. I., Kulbachna L. A., Zhulim M. S. (2017) Stan ta perspektyvy rozvytku strakhovoho rynku v Ukrayini [The state and prospects of the insurance market in Ukraine]. *Young scientist*, vol. 12, no. 52, pp. 724–727.

5. Prykazyuk N. (2014) Strakhuvannya yak mekhanizm finansuvannya ryzykiv ta instrument strakhovoho zakhystu derzhavy [Insurance as a

mechanism for financing risks and a tool for insurance protection of the state]. *Theoretical and applied issues of economics*, vol. 1, no. 28, pp. 236–247.

6. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro obov'yazkovi kryteriyi i normatyvy dostatnosti kapitalu ta platospromozhnosti, likvidnosti, prybutkovosti, yakosti aktyviv ta ryzykovosti operatsiy strakhovyya: Rozporyadzhennya Natsionalnoyi komisiyi, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi rynkiv finansovykh posluh vid 07.06.2018 № 850 [On Approval of the Regulations on Mandatory Criteria and Norms of Capital Adequacy and Solvency, Liquidity, Profitability, Asset Quality and Risk of Insurer Operations: Order of the National Commission, which carries out the state regulation in the field of financial services markets]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18> (accessed 1 February 2019).

7. Statystychna informatsiya Natsionalnoyi komisiyi, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi rynkiv finansovykh posluh [Statistical information of the National Commission that carries out state regulation in the field of financial services markets]. URL: <https://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html> (accessed 14 January 2019)

8. Voronkova O.M. (2016) Strakhovyy rynek Ukrayiny v umovakh suchasnykh instyutsionalnykh peretvoren [Insurance market of Ukraine in the conditions of modern institutional transformations]. *Global and national problems of the economy*, vol. 14, pp. 749–754.

9. Martsenyuk-Rozaronova O.V., Bondar A.V. (2018) Analiz finansovoho potentsialu strakhovoyi kompaniyi ta mekhanizmu yoho formuvannya [Analysis of the financial potential of the insurance company and the mechanism of its formation]. *Investments: practice and experience*, vol. 22, pp. 61–65.

10. Puriy H.M. (2018) Strakhovyy rynek Ukrayiny: suchasnyy stan ta problemy rozvytku [Insurance market of Ukraine: the current state and problems of development]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy] (electronic journal), no 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6609> (accessed 1 February 2019)

Rekunenko IgorDoctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Finance,
Banking and Insurance
Sumy State University**Vidmenko Yuliia**Student
Sumy State University

DEVELOPMENT OF INSURANCE MARKET IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC ENVIRONMENT OF UKRAINE

The purpose of the article. In today's conditions, the Ukrainian insurance market reflects the realities and trends that characterize the development of the national economy of the country, which during its history has undergone many changes that led to a reduction of the insurance market in Ukraine. The purpose of the article is to study the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of the variability of the economic environment of Ukraine, to determine the factors affecting the state of the insurance industry, as well as to substantiate possible ways to overcome the crisis of the insurance sector in Ukraine.

Methodology. The research is based on general scientific methodological studies, such as comparison, generalization, formalization, tabular and graffiti methods, analysis and synthesis.

Results. Today, there is a need to create an effective system of protection of both individual citizens and the interests of the state as a whole, which is impossible without the functioning of a developed and competitive insurance market. Insurance is one of the methods of ensuring financial stabilization in the national economy, contributes to the growth of the quality of life of the population through the existence of various insurance programs, provides the economy with long-term investments etc.

Insurance coverage in Ukraine covers less than 10–15% of the insurance field, while in Western Europe – more than 94%. Domestic insurers operate in rather difficult conditions, because today they are forced to operate on the background of the economic and political crisis, fighting in the eastern territory of the country, reducing the solvency of the population, devaluation of the national monetary unit, strengthening of inflationary processes, etc.

At first, the global financial crisis of 2008–2009 also affected the decline in the activity of Ukrainian insurance companies. However, its completion contributed to the revitalization of insurance activities in Ukraine, in particular in 2010, a significant part of the indicators observed a marked improvement in the activities of domestic insurers. In 2011 and 2012, it is characterized by some decrease in the efficiency of the insurance market of Ukraine, but in 2013, the growth of the activity of insurance companies on all indicators has shown.

Therefore, in order to improve the situation in the insurance sector of the country, it is necessary to increase the insurance population by increasing the trust of insurers in insurance companies.

Insurance companies, in accordance with the law, must increase their own capitalization, which, in turn, will contribute to increasing the competitiveness of the national insurance market.

Value/originality. Our research was based on the consideration of the issue of development of insurance market in the conditions of the changes in the economic environment of Ukraine. The change in the situation in the economic environment definitely affects the activities of insurers in Ukraine. The problem of the development of the insurance market in the conditions of the variability of market processes becomes particularly relevant in today's conditions.